

1876–2026

150 LET KNIHOVNY MĚSTA PLZNĚ

***Knihovna vznikla
z víry, že vzdělání má
být dostupné každému***

Knihovna města Plzně zahájila svou činnost v roce 1876 jako Obecná knihovna města Plzně v budově tehdejšího reálného gymnázia.

V následujících desetiletích se spolu s rozvojem města postupně rozrůstala. Přibývaly knihy, čtenáři i nové pobočky, které vznikaly v okrajových částech Plzně.

Po období častého stěhování získala v roce 1960 své stálé hlavní sídlo v ulici Bedřicha Smetany, kde působí dodnes.

V současnosti tvoří knihovnu síť ústředních oddělení pro dospělé a pro děti a mládež, studovny, tři sálů, devíti knihoven s celotýdenním provozem, dvanácti malých poboček a bibliobusu, který zajišťuje dostupnost služeb i v okrajových částech města.

Dnes Knihovna města Plzně propojuje klasické knihovnictví s digitálními a komunitními službami.

Je přirozenou součástí veřejného prostoru – místem setkávání, vzdělávání, kultury a trávení volného času.

Knihy
a informace
pro všechny

Komunitní
prostor pro
setkávání

Vzdělávání
a podpora
čtenářství

Moderní
digitální
služby

Kultura
a inspirace
pro každý den

web.knihovna.plzen.eu

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Ouřadová

Knihovna

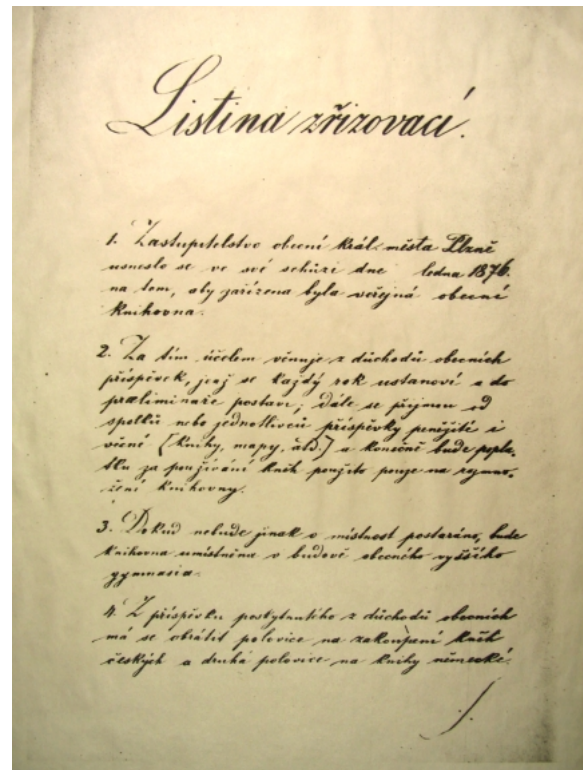
Plzeň

Prvním knihovníkem se stal profesor reálného gymnázia Tomáš Cimrhanzl, který knihovnu vedl čtvrt století.

Razítko knihovny z r. 1898

Zřizovací listina z r. 1876

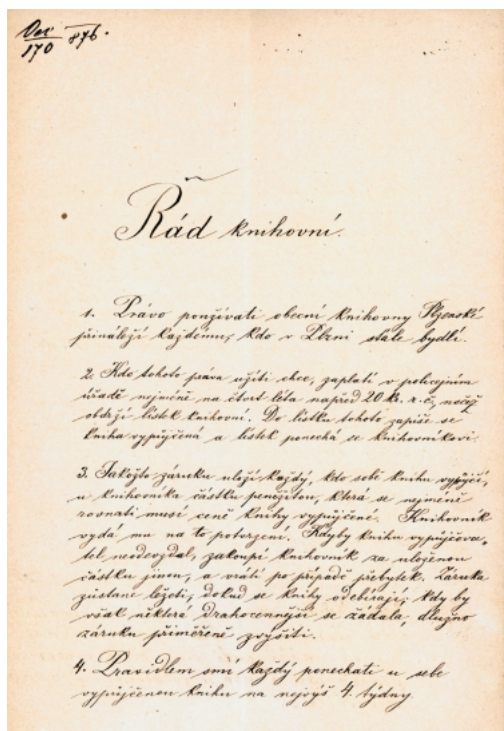
1876–1918

ČTENÍ PRO VŠECHNY

Dne 25. ledna 1876 se plzeňské obecní zastupitelstvo usneslo na zřízení veřejné knihovny. V srpnu bylo ustanoveno tzv. kuratorium, které připravilo zřizovací listinu, provozní řád a výzvu občanům k podpoře nového městského ústavu.

Koncem roku 1876 se „Obecná knihovna města Plzně“ skutečně otevřela – zpočátku velmi skromně. Své místo našla v budově vyššího reálného gymnázia (dnes Pedagogická fakulta ZČU ve Veleslavínově ulici), kde jí byla vyhrazena jedna skříň na knihy.

Po prvním roce fungování vlastnila 3 877 knih a zaznamenala 8 000 výpůjček.

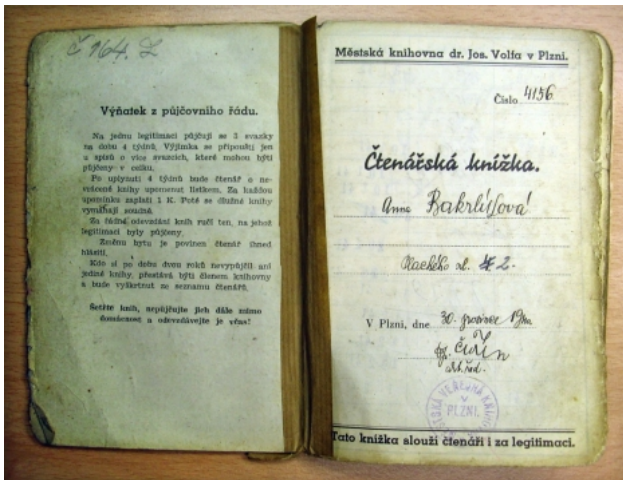

První knihovní řád

„Nížeapsané kuratorium jsouc přesvědčeno, že každý intelligentní občan zařízení obecní knihovny – ústavu tak velice důležitého – s radostí uvítá, dovoluje sobě vyzývatí ctěné spolky a korporace, jakož i každého uvědomělého občana, aby darováním kněh českých, německých i jinojazyčných nebo peněz přispěli k rychlejšímu vzrůstu tohoto blahodárného a vzdělávacího ústavu.“

(Plzeňské listy, 3. září 1876)

Čtenářská knížka sloužila jako průkaz v r. 1940

Bohumil Polan vedl knihovnu v letech 1927–1947. Byl také básníkem, esejistou a literárním kritikem. Významně přispěl k rozšíření sítě poboček knihovny. I v těžké době protektorátu dokázal udržet provoz a podporovat českou literaturu.

Městská veřejná knihovna v r. 1931

1918–1945

ZLATÁ ÉRA VZDĚLÁVÁNÍ

Po vzniku Československé republiky a vydání knihovního zákona r. 1919 byly knihovny vnímány jako důležitý nástroj kulturní emancipace. Plzeňská síť poboček se postupně rozrostla po celém území města. V roce 1921 byla přidružena Husova dětská knihovna. Rostl knihovní fond i počet čtenářů. Například v roce 1924 dosáhl počet čtenářů 6 196 a bylo uskutečněno 213 948 výpůjček. V roce 1927 měla knihovna 8 poboček a 4 čítárny. Tento růst však zpomalila 2. světová válka. Zhoršující se sociální podmínky a cenzura vedly k poklesu zájmu čtenářů i k úbytku nových knih.

Městská veřejná čítárna r. 1918

„Účelem veřejné knihovny jest doplňovati a prohlubovati vzdělání obyvatelstva četbou naučnou i zábavnou, mající skutečnou hodnotu vnitřní. Každá knihovna obsahuje díla významu všenárodního, aspoň 20 % literatury naučné, jakož i díla, která přímo odpovídají zájmům a zaměstnáním obyvatelů místních i okolních.“

(Nařízení vlády Republiky československé ze dne 5. listopadu 1919, jímž se provádí zákon o veřejných knihovnách obecních)

Spisovatel, básník a překladatel Josef Hrubý vedl knihovnu v letech 1959–1970. Posílil její regionální roli a podílel se na rozvoji literární činnosti v Plzni.

K výzdobě hlavní budovy patřily i skleněné plastiky Miroslava Klíngera, které reprezentovaly československý umělecký průmysl na světové výstavě v Bruselu.

Interiér hlavní budovy zdobí nástěnné malby Jiřího Kovaříka z roku 1965. Jejich celková plocha je 37 m². V 70. letech byly kvůli politické orientaci autora zakryty a restaurovány byly až v roce 2002.

1945–1989

VE SLUŽBÁCH IDEOLOGIE I KULTURY

Po válce knihovna obnovila svou činnost, avšak od roku 1948 ji ovlivňovaly ideologické požadavky tehdejšího režimu. V roce 1951 získala krajskou působnost a v roce 1954 začala provozovat dva bibliobusy, které obsluhovaly pohraniční oblasti. V roce 1960 se přestěhovala do budovy v B. Smetany 13, kde sídlí dodnes. Rostla síť poboček i počet čtenářů. V roce 1981 proběhla reorganizace podle městských obvodů. V roce 1983 byla otevřena moderní Obvodní knihovna Lochotín jako největší a jako jediná postavená za tímto účelem. V únoru 1987 bylo v jejích prostorách otevřeno hudební oddělení.

Lekce pro školní děti v 80. letech

„V roce 1979 odpracovali pracovníci Knihovny města Plzně v rámci závazků 276 brigádnických hodin – především po adaptacích, v rámci zlepšení pracovního prostředí. V rámci iniciativy bylo odevzdáno Sběrným surovinám 1039 kg starého papíru. Mnoho volného času věnovala řada pracovníků kulturně výchovné činnosti.“

(BARCALOVÁ, Vlasta. Nové kapitoly historie Knihovny města Plzně. Plzeň: Knihovna města Plzně, 1986)

Setkání PEN klubu r. 1993 v Polanově síni

Kopírka ve studovně v 90. letech

1989–2001

SVOBODNÁ SLOVA

Po roce 1989 prošla knihovna výrazným rozvojem. Do knihovního fondu se vrátily knihy dříve zakázaných autorů, začaly se využívat počítače a zavádět automatizovaný výpůjční systém, vznikaly první databáze.

V roce 1992 byla v ústřední budově otevřena nově vybudovaná studovna s informační službou a Polanova síň, sál určený pro kulturní a vzdělávací aktivity.

V roce 1994 vznikla knihovna na rostoucím sídlišti Vinice a v roce 1996 začal okrajové části města nově obsluhovat bibliobus. V roce 1998 byla v prostorách 1. ZŠ v Bolevci založena knihovna nového typu, plnící funkci veřejné i školní knihovny.

Roku 1999 bylo při knihovně v zadních Skvrňanech uvedeno do provozu kulturní zařízení M-klub.

Ústřední půjčovna pro dospělé v 90. letech

Roku 2006 získala knihovna cenu Biblioweb pro nejlepší knihovnické webové stránky v České republice

Počítače ve studovně v nultých letech

2001–2013

INTERNET A BUDOVÁNÍ KOMUNITY

V tomto období knihovna výrazně modernizuje své služby. Veřejný internet je zpřístupněn ve všech pobočkách, dochází k plné automatizaci a postupnému propojení knihovního systému do jedné sítě.

V roce 2005 začala své služby poskytovat Hudební a internetová knihovna, která vznikla transformací hudebního oddělení lochtínské knihovny. V roce 2011 zahájila půjčování elektronických čteček. V téže roce vznikl při Obvodní knihovně Lochotín nový prostor pro kulturně-vzdělávací aktivity L-klub. Knihovna zároveň rozšířila nabídku programů pro školy i dětskou veřejnost, zapojuje se například do celostátních aktivit Den pro dětskou knihu, Knížka pro prvňáčka nebo Noc s Andersenem.

Knihofon – čtení do mikrofonu pro děti a s dětmi v Ústřední knihovně pro děti r. 2010

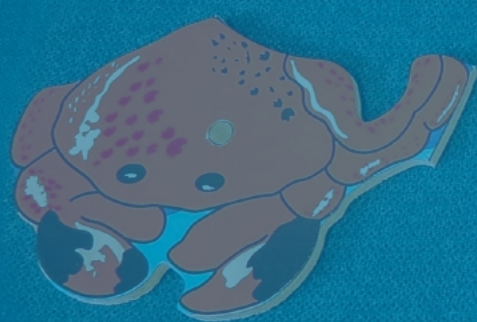
Lekce pro školy o bezpečném internetu v Ústřední knihovně pro děti r. 2017

Koncert mezi knihami v Obvodní knihovně Skvrňany: Eddie Vedder Tribute 2017

2014–2019

E-KNIHY I ŽIVÉ CENTRUM KULTURY

V roce 2014 knihovna zahájila půjčování elektronických knih, absenční půjčování deskových her a následně tematických kufříků.

V roce 2015 se aktivně zapojila do projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury.

V tomto roce evidovala 481 689 knihovních jednotek, 27 448 registrovaných uživatelů, 512 838 návštěvníků a 1 103 129 výpůjček.

V roce 2017 spustila tzv. lekotéku, půjčování didaktických a terapeutických pomůcek, her a hraček.

Knihovna připravila řadu aktivit - výstavy, cestopisné přednášky, literární pořady, festival regionálních nakladatelů, koncerty, kreativní dílny a další.

Noc literatury 2015 - na půdě hlavní budovy četla Blanka Luňáková

Filmový festival Jeden svět 2023: promítání pro školy i pro veřejnost

Digitální vzdělávání seniorů v Hudební a internetové knihovně

2020–2026

OSOBNĚ I ONLINE

Během pandemie covidu-19 přesunula knihovna část svých aktivit do online prostředí. Po odeznění pandemie a postupném návratu uživatelů pokračovala v dalším rozšiřování služeb. Spustila lekotéku – půjčování terapeutických pomůcek pro seniory a nabídla možnost 3D tisku, roku 2023 přibyl knihobox a biblioschránky pro bezkontaktní půjčování a vracení. Od roku 2025 knihovna poskytuje průkazku v mobilu a možnost stahování e-audioknih. Řadu aktivit zaměřuje v programu Bookstart na podporu zájmu o čtení u nejmenších dětí. Pozornost věnuje také digitálnímu vzdělávání seniorů, zejména v rámci projektů Digitální odysea a Senioři píší Wikipedii.

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Oufadová

Víkend otevřených ateliérů – kreativní dílny r. 2023 v Ústřední knihovně pro dospělé

Zjistěte víc: Rok 2024 v číslech

Ústřední knihovna pro dospělé

Ústřední knihovna pro děti

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

UL. B. SMETANY 13

KNIHOVNA MĚSTA PLZNĚ

Ústřední knihovna pro dospělé nabízí široký výběr beletrie i naučné literatury, deskové hry, lekotéku pro seniory nebo semínkovnu pro sdílení osiva a rostlin.

Ústřední knihovna pro děti a mládež má kromě knih, lepoprel a her bohatou sbírku komiksů, fantasy a sci-fi literatury. Je centrem podpory dětského čtenářství, připravuje řadu programů pro školy, rodiny i dětskou veřejnost.

Studovna poskytuje klidné prostředí pro prezenční studium, regionální fond, přístup k databázím, službu Ptejte se knihovny nebo zpracování rešerší.

Polanova síň je otevřeným kulturním prostorem pro besedy, autorská čtení, přednášky, koncerty i vzdělávací programy.

Studovna

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Oufadová

Nabídka knihoven v ústřední budově

Oddělení pro děti

Oddělení pro dospělé

KNIHOVNA BOLEVEC

ZÁPADNÍ 18

Knihovna Bolevec je komunitní pobočka obsluhující severní část Plzně. Vznikla v roce 1998 jako knihovna nového typu, která propojila veřejnou a školní knihovnu v jednom provozu.

Nabízí půjčování beletrie i naučné literatury, dětských knih, audioknih a deskových her.

Zaměřuje se především na školní skupiny, děti a rodiny s malými dětmi. Přípravuje doprovodné vzdělávací programy a poskytuje prostor pro komunitní setkávání. Dlouhodobě spolupracuje s místními školami a s Mezigeneračním a dobrovolnickým centrem TOTEM.

Čítárna

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek, Oufadová

Nabídka Knihovny Bolevec

Tematické kufříky a batůžky

Čítárna

OBVODNÍ KNIHOVNA BORY KLATOVSKÁ TŘÍDA 109

Obvodní knihovna Bory sídlí v budově Střední průmyslové školy strojnické a Střední odborné školy prof. Švejcara, což ji přirozeně propojuje se školním prostředím.

Kromě toho se zaměřuje zejména na rodiny s dětmi a podporu předčtenářské gramotnosti již od nejranějšího věku. Půjčuje literaturu pro dospělé i pro děti, leporela, audioknihy, knihy pro začínající čtenáře, deskové hry, tematické kufříky nebo lekotéku – didaktické pomůcky a hračky.

Dlouhodobě rozvíjí programy pro školy, mateřské školky a rodiče nejmenších dětí.

Oddělení pro děti

Lekotéka – didaktické pomůcky, hračky a hry

Deskové hry a tematické kufříky

OBVODNÍ KNIHOVNA DOUBRAVKA

MASARYKOVA 75

Obvodní knihovna Doubravka sídlí v prostorách Obchodního domu Centrum. Půjčuje beletrii i naučnou literaturu, dětské knihy, leporela, audioknihy, deskové hry, tematické kufříky a lekotéku – didaktické pomůcky a hračky. Má bohatou sbírku komiksů pro děti i dospělé. Součástí služeb je také seminákována pro sdílení osiva a rostlin. Mimo otevírací dobu lze využít biblioschránku pro vrácení knih. Dlouhodobě rozvíjí programy pro školy, mateřské školy i rodiny s dětmi. Patří mezi důležitá centra komunitního života na Doubravce.

Oddělení pro dospělé

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Ouřadová

Nabídka Obvodní knihovny Doubravka

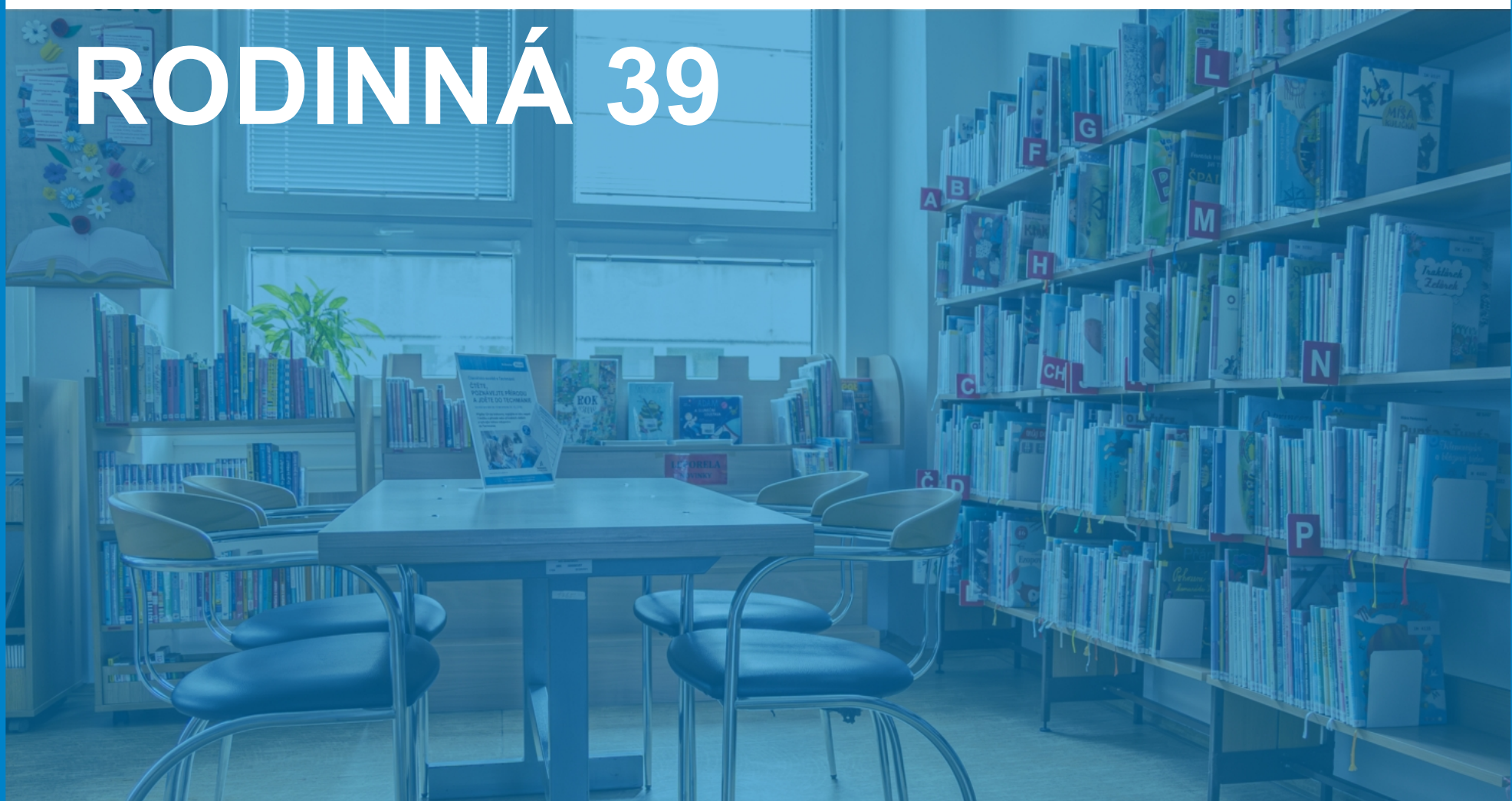
Dětský koutek

Prostor pro pořádání besed

KNIHOVNA LOBZY

RODINNÁ 39

Knihovna Lobzy je menší pobočka umístěná v budově 28. základní školy, která propojuje veřejnou knihovnu se školním prostředím. Nabízí půjčování literatury pro dospělé i pro děti, leporela a knihy pro začínající čtenáře, deskové hry, komiksy nebo audioknihy. V každodenním provozu úzce spolupracuje se školní družinou a třídami 1. stupně a přirozeně tak vstupuje do života dětí přímo ve škole. Důraz klade na podporu čtenářských návyků dětí od jejich prvních školních dní.

Čítárna

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Oufadová

Internetový koutek

Samoobslužné půjčování – selfcheck

Knihobox a biblioschránka

OBVODNÍ KNIHOVNA LOCHOTÍN

STUDENTSKÁ 22

Obvodní knihovna Lochotín je největší pobočkou Knihovny města Plzně a důležitým kulturním a komunitním centrem severní části města.

Půjčuje beletrii i naučnou literaturu pro dospělé i děti, audioknihy, deskové hry, tematické kufříky a lekotéku – didaktické pomůcky a hračky. Nabízí semínkovnu pro sdílení osiva a rostlin. Mimo otevírací dobu lze využít knihobox pro půjčování a biblioschránku pro vrácení knih.

Spolupracuje s okolními školami, mateřskými školkami a připravuje řadu programů pro rodiny s dětmi.

L-klub je prostor pro kulturní a vzdělávací akce, který pořádá besedy, přednášky, divadelní představení i volnočasové aktivity.

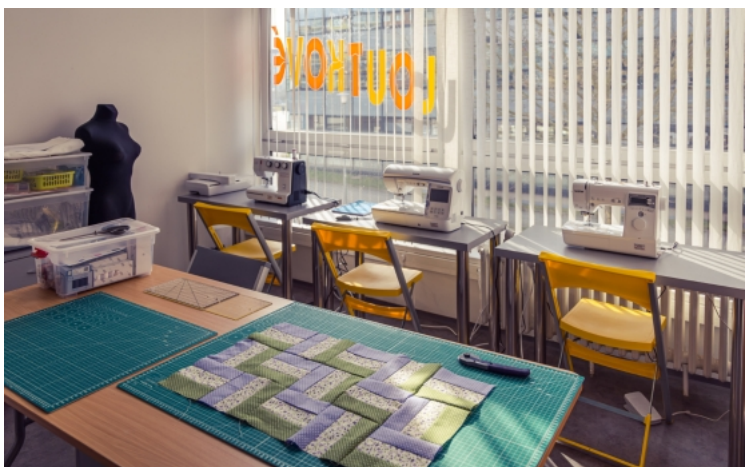
L-klub

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Oufadová

Nabídka Obvodní knihovny Lochotín a L-klubu

Šicí dílna

Dětský koutek

OBVODNÍ KNIHOVNA SKVRŇANY

MACHÁČKOVA 28

Obvodní knihovna Skvrňany je komunitním centrem zadních Skvrňan.

Půjčuje beletrii i naučnou literaturu pro dospělé i děti, audioknihy, tematické kufříky a lekotéku – didaktické pomůcky a hračky. Pro mladé má k dispozici Teen zónu s herní konzolí a bohatou sbírkou komiksů a deskových her. Nabízí semínkovnu pro sdílení osiva a rostlin. Mimo otevírací dobu lze využít biblioschránku pro vrácení knih. Součástí služeb je také šicí dílna pro veřejnost.

M-klub je kulturní a vzdělávací prostor, který pořádá pravidelné koncerty, besedy, cestopisné přednášky, divadelní představení a programy pro školy.

M-klub

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Oufadová

Nabídka Obvodní knihovny Skvrňany a M-klubu

Dětský koutek

Oddělení pro dospělé

OBVODNÍ KNIHOVNA SLOVANY

TÁBORSKÁ 24

Obvodní knihovna Slovany sídlí v bezprostřední blízkosti Hudební a internetové knihovny, čímž vzniká jedno z největších knihovnických center KMP. Půjčuje beletrii i naučnou literaturu, dětské knihy, leporela, audioknihy, deskové hry, tematické kufříky a lekotéku – didaktické pomůcky a hračky. Součástí služeb je také semínkovna pro sdílení osiva a rostlin. Mimo otevírací dobu lze využít biblioschránku pro vrácení knih. Spolupracuje s okolními školami, mateřskými školkami a připravuje řadu programů pro rodiny s dětmi.

Prostor u výpůjčního pultu

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Oufadová

Nabídka Obvodní knihovny Slovany

Volný výběr

Vchod a výpůjční pult

KNIHOVNA VINICE

HODONÍNSKÁ 55

Knihovna Vinice je moderní sídlištní pobočka zaměřená především na místní komunitu, rodiny s dětmi a školy. Půjčuje beletrii i naučnou literaturu pro dospělé i děti, dětské knihy, leporela, audioknihy, deskové hry a tematické kufříky. Nabízí přívětivé prostředí, komunitní programy i prostor pro volnočasové aktivity. Významnou roli hraje pravidelná spolupráce s okolními školami a školkami.

Kompaktní posuvné regály umožňují přizpůsobit prostory knihovny podle potřeby

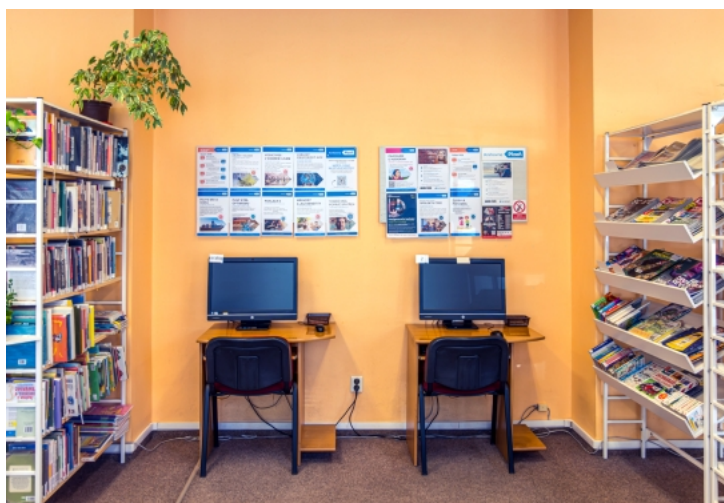
Čtecí koutek

knihovna.plzen.eu/kmp150

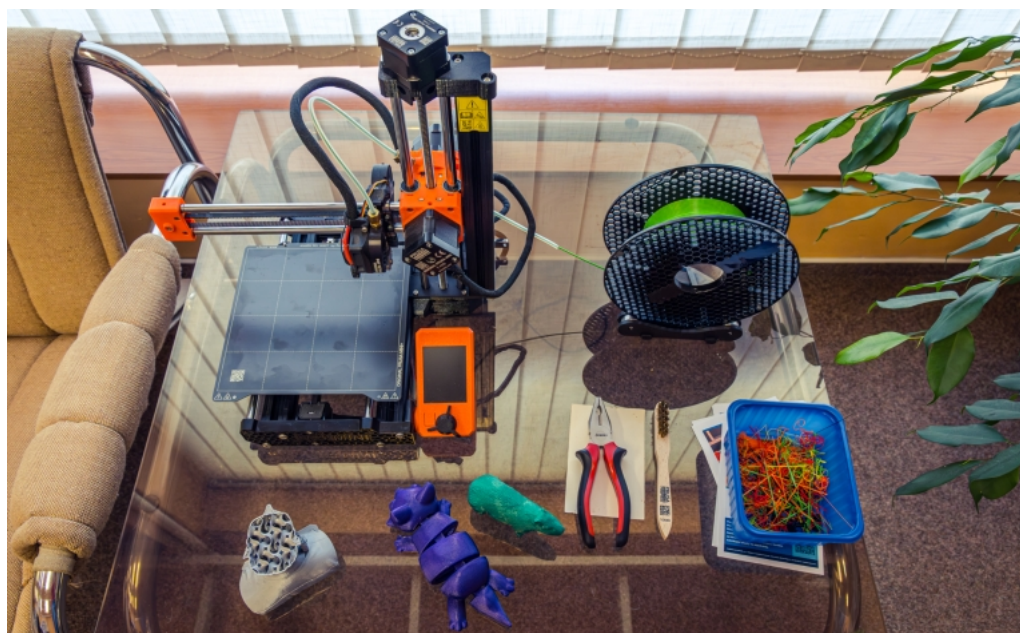
Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Oufadová

Nabídka Knihovny Vinice

Internetový koutek

3D tiskárna

HUDEBNÍ A INTERNETOVÁ KNIHOVNA

TÁBORSKÁ 22

Hudební a internetová knihovna vznikla z hudebního oddělení Obvodní knihovny Lochotín a je specializovanou pobočkou zaměřenou na hudbu, multimédia a digitální služby.

Půjčuje knihy a časopisy s hudební tematikou, hudební CD, kazety, vinylové desky, noty, filmy na DVD a čtečky elektronických knih.

Nabízí přístup k internetu a možnost 3D tisku pro veřejnost.

Připravuje programy digitálního vzdělávání, zejména lekce bezpečného používání internetu pro děti a kurzy digitální gramotnosti pro seniory.

Sbírka filmů

knihovna.plzen.eu/kmp150

Zdroj obrázků: archiv KMP, foto M. Kožíšek Oufadová

Nabídka Hudební a internetové knihovny

Pojízdna knihovna – bibliobus

Interiér bibliobusu

BIBLIOBUS

TÁBORSKÁ 26

Bibliobus zajišťuje knihovnické služby v okrajových částech Plzně, kde není stálá pobočka knihovny. Půjčuje beletrii i naučnou literaturu pro dospělé i děti, časopisy a audioknihy a umožňuje rezervaci dokumentů z dalších knihoven KMP.

První dva bibliobusy vyjížděly z knihovny, která tehdy měla i krajskou působnost, už v 50. letech 20. století a obsluhovaly pohraniční oblasti západních Čech. Současný bibliobus slouží čtenářům od roku 1996.

Dva bibliobusy obsluhovaly obce v pohraničních oblastech v 50. letech

BUDOUCNOST

CO BUDE DÁL?

Vizualizace nových prostor hlavní budovy

Hlavní budova Knihovny města Plzně v ulici B. Smetany projde v následujících letech rekonstrukcí a modernizací. Ty přinesou nové prostorové uspořádání, lepší technické zázemí a větší kapacitu pro studijní, pracovní i komunitní využití knihovny. Součástí připravovaných změn je také posílení zázemí pro současné knihovnické služby, včetně bezbariérového přístupu, digitalizace provozu a rozšíření možností pro setkávání a skupinové aktivity. Cílem je vytvořit prostředí odpovídající současným i budoucím nárokům veřejné knihovny. Vedle fyzických prostor knihovna dlouhodobě rozvíjí také digitální služby – elektronické výpůjčky, vzdálený přístup k informačním zdrojům a online služby pro uživatele. Ty doplňují tradiční knihovnické funkce a rozšiřují dostupnost knihovny i mimo její budovy. Knihovna města Plzně tak vstupuje do další etapy své existence jako instituce, která propojuje fyzický a digitální prostor, reaguje na proměny společnosti a zároveň si zachovává svou veřejnou a komunitní roli. Její místo ve městě zůstává pevné i do budoucna. Věříme, že tu bude pro své uživatele i v příštích sto padesáti letech.

1876

2026

2176

Co byste knihovně přáli do dalších let? Napište jí vzkaz na virtuální nástěнку.

Zdroj obrázků: Veselák - Toman architekti (vizualizace projektu)